

УДК 942.086

І. Р. Чыкалава

ЭВАЛЮЦЫЯ ГЕНДЭРНАЙ ПАЛІТЫКІ ДЭМАКРАТЫЧНАЙ ПАРТЫІ ЗША

Карэкцыя няроўнасці і асіметрыі у традыцыйных гендэрных ролях мужчын і жанчын залежыць ад рэалізацыі палітыкі патрабаванняў, вызначаемых у якасці жаночых. У першай групі патрабаванняў універсальнае прызнанне атрымалі выбарчае права, роўнасць у адукацыі і працоўных зносінах, апошняе — та, статус і магчымасці. Другая група традыцыйна разглядаецца ў дачыненні выключна жанчын, хаця эфект іх здзяйснення асцяпае і сярэднім чынам закранае і мужчын: водпуск па нагляду за дзецьмі, дзіцячыя яслі, дапамога на дзяцей. Трэці блок ахоплівае рэпрадуктыўныя правы (аборт, кантрацэпцыя, кансультацыя па пытаннях планавання сям'і) і мае адносіны да біялагічных функцый жанчын і мужчын. Дыскусія па гэтай тэме набывае характар экзистэнцыяльны характар, сутыкнуўшы паміж сабой катэгорыі калаў і антыклерыкалаў. Гвалт у сям'і, праблемы на працоўным месцы з-за сексуальных дамаганняў таксама сталі часткай палітычнай павесткі з прычыны разгорнутай дыскусіі аб слухаванні перанясення персанальных праблем на грамадскі ўзровень. У выніку гэтых патрабаванняў асноўныя прынцыповыя спрэчкі між феміністамі і антыфеміністамі на працягу 1970—1990-х гадоў разгарнуліся ў ЗША перш за ўсё з выпадку *Панпраўкі аб роўнасці прав* да Канстытуцыі ЗША (*Equal Rights Amendment, ERA*) і права на аборт і так званых афірматыўных дзеянняў.

Дэмакраты першапачаткова знаходзіліся ў апазіцыі да сучаснаму жыццкага руху і займалі больш кансерватыўную пазіцыю ў жаночым пытанні. Прадстаўніцтва жанчын на з'ездах Дэмакратычнай партыі ў 1950—1960-я гг. вагалася ў межах 10—17% [с. 222]. Аднак, пачынаючы з 1970-х гг., сітуацыя стала паступова мяняцца. У многім гэта было звязана з палітычнымі традыцыямі і структурай самой партыі. Дэмакратычная партыя складаецца з груп выбаршчыкаў, якія атаясамліваюць сябе перш за ўсё са сваёй агульнасцю (афра-амерыканцы, жанчыны) і толькі потым з партыяй. У партыі поспех кожнай асобы, чыя групавая ідэнтыфікацыя выражана найбольш поўна (афра-амерыканцы, жанчыны), звязаны з групай як цэлым. Зыходзячы з гэтага, Дэмакратычная партыя прызнае і ўлічвае іх інтарэсы і да іх апеліруе на выбарах. Калі Дэмакратычная партыя дасягае ўлады, то і асобы, якія ўваходзяць у склад яе груп, атрымліваюць больш прызнання і лепшыя перспектывы для вырашэння сваіх праблем.

Менавіта таму удзельнікі сацыяльных рухаў маюць больш шансаў у Дэмакратычнай партыі ў параўнанні з Рэспубліканскай. Гэта тлумачыць, чаму Дэмакратычную партыю падтрымала шырокае нефармальнае аб'яднанне дэмакратычных сіл, у тым ліку так званыя Новыя лефтысцкія рухі, адным з якіх з'яўляецца фемінізм.

Намагаючыся пашырыць сацыяльную базу, Дэмакратычная партыя ў 1970-я гг. пачала працэс унутраных рэформ. Яны прывялі да стварэння ў рамках Нацыянальнага камітэта Дэмакратычнай партыі трох асобных камісій па перагляду парадку адбору дэлегатаў на партыйныя з'езды. Мэтай работы гэтых камісій было зрабіць партыю больш адкрытай для ўдзелу розных груп насельніцтва.

Першая камісія, якой кіравалі Мак-Говерн і Фрэйзер, дзейнічала ў 1969—1971 гг. Яна была створана ў адказ на вулічныя выступленні афра-амерыканцаў у той час, калі працаваў нацыянальны з'езд 1968 г. Работа камісіі завяршылася дырэктывай увесці квоты для меншасцяў, жанчын і моладзі пры адборы дэлегатаў на нацыянальны з'езд 1972 г., гэта значыць для тых груп насельніцтва, якія адчувалі сябе дыскрымінаванымі пры адборы на папярэднія з'езды [2]. Ніколі да гэтага мясцовыя партыі не ставіліся ў падобныя жорсткія ўмовы і нават уплывовай дэлегацыі Ілінойса было адмоўлена ў акрэдытацыі на з'ездзе за парушэнне правілаў. Ухваленыя камісіяй прынцыпы фарміравання Дэмакратычнага нацыянальнага камітэта (ДНК) таксама зыходзілі з патрабавання роўнага прадстаўніцтва мужчын і жанчын у камітэтах з'езда, а таксама сярод яго супрацоўнікаў [3. с. 448].

Пасля з'езду 1972 г. лідэры дэмакратычных партый штатаў выступілі супраць палітыкі «квот». У гэтай сувязі ў 1973 г. была фарміравана новая камісія, на гэты раз пад кіраўніцтвам Барбары Мікалскі, каб забяспечыць далейшую мадыфікацыю парадку адбору кандыдатаў на з'езд [2, с. 256]. Адхіліўшы прынцып кватавання, камісія Мікалскі прапанавала змяніць селекцыйны працэс такім чынам, каб выкарыстанне плана *афірматыўных дзеянняў* перашкаджала апрадэставанню вынікаў адбору кандыдатаў. Да сутнасці гаворка ішла толькі пра выкарыстанне іншых моўных сродкаў для дасягнення тых жа мэт. Гэта новая лексічная формула была інкарпарыравана ў Статут партыі, ухвалены на яе чак званым міні-з'ездзе ў 1974 г. Падкрэслівалася, што забеспячэнне парытэтнага прадстаўніцтва мужчын і жанчын не будзе дасягнута шляхам увядзення мандатных квот на любым узроўні селекцыйнага працэсу ці ў партыйных справах. Пры гэтым устанавілі, што прадстаўніцтва ў адпаведнасці з прапарцыянальнымі суадносіннямі мужчын і жанчын у складзе электарата не з'яўляецца з'яўляецца з'яўляецца [4]. Фарміраванне Дэмакратычнага нацыянальнага камітэта таксама стала грунтавацца на аснове парытэта ў прадстаўніцтве

ў яго складзе мужчын і жанчын [5]. Такое ж патрабаванне валася пры размеркаванні месц у Выканаўчым камітэце ДНК.

На з'ездзе 1976 г. барацьба ў партыі разгарнулася ў агульным вакол правіла «50 на 50», прыняцце якога прадугледжана абавязковым роўнае прадстаўніцтва жанчын ва ўсіх дэлегацкіх штатаў, пачыняючы з наступнага з'езда. Джымі Картэр, які тэндаваў на прэзідэнцкую пасаду, не падтрымаў дадзенае правіла. Тым не менш пасля некалькіх дзён перамоў ён паабяцаў дзіцця з патрабаваннем роўнага прадстаўніцтва [3, с. 450]. Гэта крокам удалося пазбегнуць адкрытага сутыкнення. Калі ж водзілі адбор кандыдатаў на з'езд 1980 г., дзейнічала новая ўмова: прынятая ўмова: усе дэлегацыі штатаў павінны напалова складацца з жанчын [8, с. 21—28].

Рашаючы прарыў у наладжванні гендэрнага парытэту на выбарах адбыўся ў выніку работы камісіі пад кіраўніцтвам Вільяма Грэд. Камісія, пасяджэнні якой праходзілі ў 1977—1978 гг., выкарыстоўваючы тэрмін «квота», прапанавала, каб усе дэлегацыі на з'ездзе былі прадстаўлены ў роўнай ступені мужчынамі і жанчынамі [2, с. 256]. Дэмакратычны нацыянальны камітэт у снежні 1979 г. ухваліў гэту прапанову. З той пары, пачынаючы са з'езда 1980 г., выбары дэлегатаў на нацыянальны з'езд засяроджвалі аднолькавае прадстаўніцтва мужчын і жанчын без выкарыстання паняцця квоты ў афіцыйнай тэрміналогіі. Гэтае рашэнне замацавана ў дзеючым Статуце партыі [6; 9]. Ім кіраваліся і пры вылучэнні дэлегатаў наступных з'ездаў Дэмакратычнай партыі [10].

Адрозненне ў палітычнай культуры Рэспубліканскай і Дэмакратычнай партый шмат у чым тлумачыць кантраст як у адносінах з фемінісцкімі групамі ва ўнутрыпартыйным жыцці, так і наогул па праблемах жаночага і фемінісцкага рухаў. Ад з'езда да з'езда ў рэспубліканцаў феміністы ўсё больш адчувалі сябе аўтсайдэрамі. На форумах дэмакратаў яны, наадварот, паступова становіліся легітымнай часткай партыі. Фемінісцкія арганізацыі ператварыліся ва ўплывовы фактар палітычнага жыцця. У сувязі з гэтым звернемся да палітычных рашэнняў Дэмакратычнай партыі па праблемах барацьбы вакол Папраўкі аб роўных правах адносінах да рэпрадуктыўнай свабоды і афірматыўных дзеянняў.

У цэлым прадстаўніцтва жанчын на з'ездзе дэмакратаў 1972 г. у Майамі-Біч значна ўзрасло: яны склалі 40% ад агульнай колькасці дэлегатаў [9]. Пазіцыі мужчын і жанчын па асноўных палітычных пытаннях былі падобнымі: на хвалі шырокага жаночага руху ідэя скончыць з легальнай дыскрымінацыяй жанчын увайшла ў цэнтральнае рэчышча палітыкі. Перадвыбарная партыйная Платформа ў раздзеле «Права, улада і сацыяльны справядлівасць» змяшчала асобныя пункты, прысвечаныя правам

лікам галасоў пры адкрытым галасаванні, старшыня з'езда О'Нейл абвясціў аб яе адабрэнні. Арганізатары кампаніі Канстэтуцыя і ў цэлым Дэмакратычная партыя пайшлі на гэты кампраміс.

Ухвалена ў выніку Платформа змяшчала патрабаванне ўключыць у Канстытуцыю Папраўкі аб роўных правах. Аднак не вырашылі адмаўляць у дапамозе кандыдатам, калі тыя выйдуць супраць яе [13, с. 729]. Больш таго, Дэмакратычны нацыянальны камітэт узяў абявазацельства не праводзіць сходзі, канферэнцыі і з'езды ў штатах, якія не ратыфікавалі Папраўку, і клікаў усе нацыянальныя арганізацыі байкатаваць такія штаты, якія не праводзіць на іх тэрыторыі сваіх мерапрыемстваў. Платформа ўключыла абяцанне знішчыць дыскрымінацыю і няроўнасць прычыны полу ў галіне эканомікі, аплаты працы, адукацыі і клікала да пашырэння праграм афірматыўных дзеянняў [13, с. 735, 743—744].

Да 1984 г. феміністы грунтоўна замацавалі сваю прысутнасць у Дэмакратычнай партыі. Віцэ-прэзідэнт Нацыянальнай арганізацыі жанчын была ўключана ў Камітэт па Платформе Дэмакратычнай партыі, старшынёй якога была прызначана Джэральдзін Ферара. Напярэдадні з'езда Нацыянальны жаночы палітычны камітэт аб'явіў аб падтрымцы на будучых выбарах кандыдата ў прэзідэнты ад гэтай партыі, але абумовіў спрыяльныя адносіны да патрабавання нацыянальнага прэтэндэнта чатырма крытэрыямі: 1) пазіцыя кандыдата і яго прыярытэты ў жаночым пытанні; 2) колькасць жанчын у выконваючых вядучыя ролі ў яго камандзе; 3) згода прыцягнуць жанчыну ў якасці кандыдата ў віцэ-прэзідэнты; 4) электаральны прывабнасць. Шасцёра патэнцыяльных кандыдатаў былі запрошаны выступіць на з'ездзе кокуса ў ліпені 1983 г. Усе яны спадзяваліся заручыцца яго падтрымкай. Кокус зрабіў выбар на карысць Мандэйла, які пад уплывам НЖПК распачаў барацьбу за прэзідэнцтва сумесна з Дж. Ферара. Нягледзячы на тое, што выбарчая кампанія была імі прайграная, зварот кандыдатаў на пасаду прэзідэнта і віцэ-прэзідэнта за падтрымкай да жаночага кокуса стаў трыумфам для феміністаў: ён нібы сімвалізаваў пераўтварэнне былых аўтсайдэраў у састаўную і легітымную частку партыі.

Дэмакраты ўхвалілі фемінісцкую платформу па ўсіх закранаючых жанчын пытаннях і далі зразумець, што жанчыны павольна кіраўніцтвам фемінісцкіх лідэраў з'яўляюцца важнай састаўнай часткай дэмакратычнай кааліцыі. Платформа партыі зноў надавала якасць прыярытэтнаму патрабаванню Папраўкі аб роўных правах [14, с. 31], мела 3 раздзелы, прысвечаныя жанчынам: роўнасць правоў, палітычнае ўзмацненне ролі меншасцяў і жанчын, рэпрадуктыўная свобода, а таксама раздзел «Афірматыўныя дзеянні». Дакумент звярнуў увагу на існуючы разрыў у аплате працы: на кожны долар, які зараблялі мужчыны, белыя жанчыны

трох асноўных дакладчыкаў была жанчына — была член К са ад Тэхаса Барбара Джордан. Старшынствавала на з'езд бернатар Тэхаса Эн Рычардс. Дэмакраты ўключылі ў свае граму папулярнае фемінісцкае патрабаванне *персанальнае ёсць палітычнае*. Былі пастаўлены праблемы, сярод якіх важнейшымі чыліся: прадухіленне сексуальнага дамагання, барацьба з х насіллем і дыскрымінацыяй меншасцяў, якія вядуць нетрадыцыйны спосаб жыцця, наступленне на жаночыя анкалагічныя заванні, прапанова ратыфікаваць Папраўку аб роўных правах. соўваць праграмы афірматыўных дзеянняў, зменшыць канспаміж работай і хатнімі абавязкамі [16, с. 834—835]. Дэмакраты надалі грамадскае гучанне праблемам і патрабаванням, якія пачыліся выключна прыватнымі. Так, рэпрадуктыўная свабоды больш не разглядалася ў якасці выключна жаночага патрабавання. Названая праблема адлюстравала глыбокі маральны канфлікт нагоды якога магчыма было прайграць ці выйграць выбары.

З'езд 1992 г. Дэмакратычнай партыі стаў кульмінацыяй дэбатаў, што развіваліся на працягу папярэдніх 20 год. Партыя канчаткова вызначылася ў сваіх адносінах да фемінізму і яго патрабаванняў у дачыненні гендэрных роляў, клопатаў аб дзеяслова структуры сям'і, перакрывавання працоўных і сямейных абавязкаў, вайскавай службы, сексуальнай арыентацыі, рэпрадукцыі. Пазіцыя па гэтых пунктах больш не ставілася пад сумневы. Значэнне гэтага вызначалася тым, што партыя прапанавала развіццю амерыканцу мадэль паводзін у штотдзённым жыцці.

Платформа нацыянальнага з'езда 1996 г. замацавала занятыя пазіцыі [17; с. 18]. Хаця на з'ездзе абмяркоувалі многія праблемы, а патрабаванне палітычнай карэктнасці абавязвала быць абавязковым у выбары ацэнак адносна каляровых меншасцяў і жанчын, канчатковы сэнс партыйнага бачання праблем мог уключыцца ў кароткую формулу *персанальнае ёсць палітычнае*. Паколькі Рэспубліканская партыя ў той час праводзіла работу пад лозунгам *сямейныя каштоўнасці*, адрозненне стала зусім відавочным для выбаршчыкаў. У іх асяроддзі прыхільнікі фемінісцкіх патрабаванняў галасавалі за дэмакратаў, іх праціўнікі — за рэспубліканцаў. Мадэлі галасавання жанчын і мужчын сталі значна адрознівацца адна ад другой.

ЛІТАРАТУРА

1. Freeman Jo. Who You Know Vs. Who You Represent: Feminist Influence in the Democratic and Republican Parties // The Women's Movements of the United States and Western Europe: Feminist Consciousness, Political Opportunity and Public Policy. Philadelphia, 1987.
2. Political Parties and Elections in the United States: An Encyclopedia. New York—London, 1991. Vol. 1.

3. *Kurian G.* (ed.) *The Encyclopedia of the Democratic Party.* New York, 1997. Vol. 3.

4. *Charter and The By-Laws of the Democratic Party of the United States.* Art. Eight. Full Participation. Section 4. Washington D. C., 1974.

5. *Charter and The By-Laws of the Democratic Party of the United States.* Art. Three. Democratic National Committee. Section 2. Washington D. C., 1974.

6. *Charter of the Democratic Party of the United States.* Art. Two. National Convention. Section 4. Washington D. C., 1974.

7. *Bylaws. Adopted Pursuant to the Charter of the Democratic Party of the United States.* Article Three. Executive Committee. Section 2. Washington D. C., 1974.

8. *Freeman Jo.* *Feminism vs. Family Values. Women at the 1992 Democratic and Republican Conventions //Political Science and Politics.* March 1993. Vol. 26. № 1.

9. *Women at the Democratic and Republican National Conventions: An Historical Overview.* Fact Sheet. Center for the American Woman and Politics (CAWP). Eagleton Institute of Politics, Rutgers, 1998.

10. *How to Participate in the 1996 Delegate Selection Process.* P. 1. Washington D. C., 1997.

11. *1972 Democratic National Platform //Kurian G. The Encyclopedia of the Democratic Party.* New York, 1997. Vol. 4.

12. *Report of the Platform Committee to the 1980 Democratic National Convention.* 1980 Democratic Platform Committee. Washington D.C., 1980.

13. *1980 Democratic National Platform //Kurian G. The Encyclopedia of the Democratic Party.* New York, 1997. Vol. 4.

14. *1984 Democratic National Platform «Democrats: Building America's Future».* Washington D. C., 1984.

15. *1988 Democratic National Platform //Kurian G. The Encyclopedia of the Democratic Party.* New York, 1997. Vol. 4.

16. *1992 Democratic National Platform //Kurian G. The Encyclopedia of the Democratic Party.* New York, 1997. Vol. 4.

17. *1996 Democratic National Platform. Today's Democratic Party: Meeting America's Challengers, Protecting America's Values.* Washington D. C., 1997;

18. *1996 Republican National Platform.* Washington D. C., 1997.

SUMMARY

The article is devoted to the gender politics of the Democratic party in the United States in 1970-1990s. The main attention is focused on the party's rules, pre-elections Party's platforms, party's congresses procedures.